

TILAK MAHARASHTRA VIDYAPEETH, PUNE
M. A. (PARANGAT) SOCIAL SCIENCES (SOCIOLOGY)
EXAMINATION: MAY – 2026
SECOND SEMESTER

Subject: Urban Sociology (SOCMJC-204)

Date: 13/05/2026

Total marks: 50

Time: 2.00 pm to 4.00 pm

Instructions: 1) Attempt all Questions. 2) Figures to the right indicate full marks.
3) Answer should be precise and to the point.

Q. 1) Answer any TWO of the following questions in 500 words. (30)

1. Analyze urbanization in Ancient, Medieval, and Modern India. How did social, political, and economic factors influence the growth of towns and cities in each period?
2. Discuss the role of women in urban society. How has urbanization affected women's status, family roles, and participation in education and work?
3. Examine the social structure of urban communities. Discuss the interrelationship between family, marriage, religion, and education in shaping urban life.

Q. 2) Answer any TWO of the following questions in 300 words. (20)

1. Explain the main characteristics of rural and urban communities. How does the urban way of life transform social behavior and lifestyles compared to rural settings?
2. Discuss the causes and consequences of rural-urban migration. How do migration patterns affect urban growth and planning in India?
3. Describe the main functions of urban local governments in India. How do municipalities manage civic services, infrastructure, and urban development?

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. २) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
३) उत्तर तंतोतंत आणि मुद्देसुद असावे.

प्र. १) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे ५०० शब्दात लिहा. (३०)

- १) प्राचीन, मध्ययुगीन आणि आधुनिक भारतातील शहरीकरणाचे विश्लेषण करा. प्रत्येक काळात शहरांच्या वाढीस सामाजिक, राजकीय आणि आर्थिक घटकांनी कसा प्रभाव टाकला?
- २) शहरी समाजातील महिलांची भूमिका यावर चर्चा करा. शहरीकरणामुळे महिलांच्या सामाजिक स्थिती, कुटुंबातील भूमिका, शिक्षण आणि कार्यक्षेत्रातील सहभागावर कसा परिणाम झाला आहे?
- ३) शहरी समुदायांच्या सामाजिक संरचनेचे परीक्षण करा. कुटुंब, विवाह, धर्म आणि शिक्षण यांच्यातील परस्पर संबंध शहरी जीवनाच्या घडणीत कसा परिणाम करतात यावर चर्चा करा.

प्र. २) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे ३०० शब्दात लिहा. (२०)

- १) ग्रामीण आणि शहरी समुदायांची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. शहरी जीवनशैली ग्रामीण जीवनाशी तुलना करताना सामाजिक वर्तन आणि जीवनशैलीत कसा बदल घडवते?
- २) ग्रामीण-शहरी स्थलांतराची कारणे आणि परिणाम चर्चा करा. स्थलांतराच्या नमुन्यामुळे भारतातील शहरीवाढ आणि नियोजनावर कसा परिणाम होतो?
- ३) भारतातील शहरी स्थानिक सरकारांच्या मुख्य कार्यांचे वर्णन करा. नगरपालिका, नागरीसेवा, पायाभूत सुविधा आणि शहरी विकास कसे व्यवस्थापित करतात?